

Collegevoorstel

Onderwerp Beleidsregels Eerder Aanvragen en energieafweging bij ruimtelijke besluiten Gemeente Beesel	portefeuillehouder: Mathijs Stocks cluster/team: Grondgebied / Ruimtelijke ontwikkeling, team Afval & Duurzaamheid opsteller: Kevin Bax datum vergadering: 25 augustus 2026 zaaknummer: 0889465456
--	--

Samenvatting

Het college wordt gevraagd in te stemmen met de vaststelling van de Beleidsregels Eerder Aanvragen.

Door energie en netcapaciteit vroegtijdig mee te wegen ontstaat een betere koppeling tussen ruimtelijke ontwikkeling, energie-infrastructuur en maatschappelijke opgaven. Met deze beleidsregels wordt geborgd dat energie- en netcapaciteitsaspecten structureel worden betrokken bij de voorbereiding, beoordeling en motivering van ruimtelijke besluiten. Daarnaast wordt met deze beleidsregels invulling gegeven aan de gemeentelijke rol bij de VNG-werkwijze Eerder Aanvragen voor prioriteringsverzoeken en transportverzoeken in congestiegebieden, zoals opgenomen in de Systeemcode Elektriciteit 2026. De beleidsregels bevatten een transparant kader voor de beoordeling, rangschikking en voordracht van projecten, de toepassing van bestuursverklaringen en de behandeling van zienswijzen over de toepassing van de beleidsregels.

Voorstel / advies

1. In te stemmen met het indienen van aanvragen voor prioriteit en transportcapaciteit voor woningbouw- en onderwijshuisvestingsprojecten bij de netbeheerder.
2. Vaststellen van de bijgaande Beleidsregels Eerder Aanvragen Gemeente Beesel (bijlage 1).
3. Vaststellen van de voorlopige volgordelijst (bijlage 2) conform de beleidsregels.
4. Het aangaan en ondertekenen van de bestuursverklaringen mandateren aan de teammanager Ruimtelijke Ontwikkeling.
5. De gemeenteraad door middel van bijgevoegde raadsinformatiebrief te informeren over Eerder Aanvragen en vaststelling van de beleidsregels (bijlage 3)

Beslissing BenW

Toelichting BenW-nota

1. Aanleiding

De beschikbaarheid van elektriciteitstransportcapaciteit vormt in toenemende mate een randvoorwaarde voor woningbouw, maatschappelijke voorzieningen zoals onderwijshuisvesting, economische ontwikkeling en de uitvoering van de warmtetransitie.

De gemeente beschikt op grond van de Omgevingswet over mogelijkheden om aspecten die samenhangen met energievoorziening en netcapaciteit te betrekken bij de afweging van ruimtelijke ontwikkelingen.

Op dit moment worden deze aspecten niet altijd op een uniforme wijze betrokken bij ruimtelijke besluitvorming. Hierdoor kunnen ontwikkelingen plaatsvinden zonder dat voldoende inzicht bestaat in de gevolgen voor netcapaciteit, energie-infrastructuur of andere maatschappelijke opgaven.

Met de voorgestelde beleidsregels wordt voorzien in een eenduidig kader voor een energie- en netcapaciteitsafweging. Daarnaast maakt de gewijzigde Systeemcode Elektriciteit 2026 het mogelijk dat gemeenten in congestiegebieden eerder in het planproces verzoeken voorbereiden voor woningbouw en andere basisbehoeften, het zogeheten Eerder Aanvragen. Hierdoor ontstaat behoefte aan een transparant, objectief en niet-discriminatoir kader voor de selectie en voordracht van projecten richting de netbeheerder. Deze beleidsregels zorgen voor dit kader.

2. Doelstelling

Met de vaststelling van de beleidsregels wordt beoogd:

- een transparante toepassing van de gemeentelijke rol binnen de werkwijze Eerder Aanvragen;
- een objectieve en navolgbare rangschikking van projecten;
- een zorgvuldige afstemming tussen ruimtelijke programmering en beschikbare netcapaciteit;
- duidelijkheid over de rolverdeling tussen gemeente, initiatiefnemers en netbeheerder.

De beleidsregels bieden een kader voor een zorgvuldige en transparante afweging van energie- en netcapaciteitsaspecten binnen de fysieke leefomgeving.

3. Uitgangssituatie

Basis en proces van maatschappelijk prioriteren

- In het Landelijk Actieprogramma Netcongestie is in december 2022 aangegeven dat er gewerkt gaat worden aan het maatschappelijk prioriteren van schaarse transportcapaciteit.
- De Autoriteit Consument en Markt (ACM) heeft daarom het Codebesluit prioriteringsruimte transportverzoeken vastgesteld. Dit is in werking getreden op 31 december 2025 en wordt vaak 'het nieuwe prioriteringskader' genoemd.
- Op 1-1-2026 is de energiewet ingegaan (vervanger Elektriciteitswet uit 1998 en de Gaswet). Het nieuwe prioriteringskader uit het codebesluit is opgenomen in de Systeemcode Elektriciteit 2026 en aangevuld tot het nu geldend recht.
- Een werkgroep bestaande uit VNG, ministeries EZK en BZK, ACM, IPO en Netbeheer Nederland heeft een werkwijze opgesteld om het nieuwe prioriteringskader uit de Systeemcode elektriciteit ook in de praktijk te kunnen laten landen. Deze werkwijze heet: 'eerder aanvragen'.

Het nieuwe prioriteringskader

Met dit prioriteringskader wordt geregeld wie er voorrang krijgt op het elektriciteitsnet bij netcongestie; het legt het (prioriterings)proces voor netbeheerders vast.

De volgende drie categorieën zijn geprioriteerd:

1. Congestieverzachtters – partijen die zorgen dat er meer transportcapaciteit beschikbaar komt voor anderen.
2. Veiligheid – organisaties die bijdragen aan nationale veiligheid, zoals o.a. gezondheidszorginstellingen, drinkwatervoorziening en telecommunicatie.

3. Basisbehoeften – Zoals o.a. afvalstoffenbeheer, gasinfrastructuur, onderwijs, openbaar vervoer, telecommunicatie, warmtevoorziening en woonbehoefte.

Alle andere ontwikkelingen zijn niet geprioriteerd. Deze categorie wordt ook wel 'categorie vier' genoemd. Hierin valt bijvoorbeeld industrie en hernieuwbare opwek.

Belangrijke wijzigingen

Opname van woonbehoefte in categorie drie. Om de landelijke woningnood te verlichten, komen alle vormen van woningbouw nu in aanmerking voor prioriteit boven aanvragen die niet geprioriteerd zijn. De introductie van één integrale wachtrij voor zowel kleinverbruikers (zoals woningen, laadpalen en ook vaak mkb-bedrijven) als grootverbruikers. Hierdoor komen kleinverbruikers ook op een wachtrij terecht en dienen ze tijdig transportcapaciteit- en prioriteit aan te vragen. Vanaf 1 juli 2026 worden groot- en kleinverbruikers in één en dezelfde rangorde beoordeeld.

4. Rol gemeente

Werkwijze eerder aanvragen

De werkwijze eerder aanvragen is het proces waarbinnen gemeenten de mogelijkheid krijgen om transportcapaciteits- en prioriteitsaanvragen in te dienen voor woningbouw en onderwijs, die nog niet aan de 'traditionele' bewijslast voldoen om transportcapaciteit aan te vragen. Zo maken geprioriteerde ontwikkelingen die een lange doorlooptijd kennen toch kans op een aansluiting. Voor het aanleveren en verwerken van deze aanvragen is deze werkwijze opgesteld.

Gemeenten kunnen vanaf 1 oktober tot 23 oktober 2026 batchgewijs (gecoördineerd in tijdsblokken op basis van het startbouwjaar) van eerder aanvragen gebruikmaken. De bewijsvereisten voor de aanvragen zijn opgenomen in tabel 4 van bijlage 3 van de Systeemcode Elektriciteit 2026.

Dat betekent dat de gemeenten, wanneer zij hier gebruik van wensen te maken, verantwoordelijk zijn voor het voorbereiden en indienen van aanvragen. Ook moeten zij een geprioriteerde lijst van ontwikkelingen opstellen omdat aanvragen op volgorde van prioriteit moeten worden gedaan. De bevoegdheid om over de uiteindelijke toekenning van transportcapaciteit te beslissen ligt bij de netbeheerder.

Nieuwe gemeentelijke rol als intermediair

De rol van de gemeente als tussenpersoon tussen ontwikkelaar en netbeheerder maakt dat voor het proces eerder aanvragen een transparant, objectief en voorspelbaar kader nodig is waarop projecten geselecteerd, geprioriteerd en voorgedragen kunnen worden aan de netbeheerder.

De VNG heeft modelbeleidsregels opgesteld die dit kader beogen te bieden. Het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES) heeft een aanvullend juridisch advies gedeeld.

Deze ondersteunende stukken zijn veelal juli en begin augustus gedeeld met gemeenten. Eerder aanvragen start op 1 oktober. Om prioriteitsaanvragen in te dienen voor woningbouw en onderwijs moet door gemeenten in zeer kort tijdsbestek aan de bewijsvereisten worden voldaan alsmede een volgordelijst opgesteld worden. Er is aandacht voor de procesinrichting van een transparante en gestructureerde werkwijze. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van formats zoals de bestuursverklaring van Enexis en procesbeschrijvingen.

5. Toelichting

De fysieke leefomgeving en het energiesysteem raken steeds sterker met elkaar verweven. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw, maatschappelijke voorzieningen, bedrijvigheid en gebiedsontwikkelingen, hebben vaak directe gevolgen voor de vraag naar elektriciteit en warmte en voor het gebruik van de beschikbare energie-infrastructuur. Deze effecten kunnen van invloed zijn op de uitvoerbaarheid van projecten en vormen daarom een ruimtelijk relevant belang dat bij de voorbereiding en beoordeling van ontwikkelingen moet worden betrokken.

Door energie-, warmte- en netcapaciteitsaspecten in een vroeg stadium inzichtelijk te maken, kunnen knelpunten beter worden voorkomen en kunnen ontwikkelingen realistischer worden gepland. Een tijdige afweging biedt bovendien ruimte om maatregelen te verkennen die bijdragen aan een efficiënter gebruik van het energiesysteem, zoals flexibiliteitsoplossingen, congestieverzachtende maatregelen en collectieve energievoorzieningen. Hierdoor kan eerder worden gestuurd op ontwikkelingen die zowel ruimtelijk als energetisch uitvoerbaar zijn.

De beleidsregels ondersteunen een integrale afweging van verschillende maatschappelijke opgaven. Zij maken het mogelijk om ontwikkelingen op het gebied van woningbouw, maatschappelijke voorzieningen, economische activiteiten, warmtetransitie en energie-infrastructuur in samenhang te beoordelen. Op die manier ontstaat beter inzicht in mogelijke spanningen tussen ruimteclaims en in de gevolgen van schaarste aan transportcapaciteit op het elektriciteitsnet.

De beleidsregels zijn nadrukkelijk niet bedoeld om nieuwe technische eisen op te leggen aan initiatiefnemers. Zij bevatten geen aanvullende bouweisen, energieprestatienormen of zelfstandige weigeringsgronden. De regels geven uitsluitend invulling aan de wijze waarop het college energie- en netcapaciteitsaspecten betreft bij de voorbereiding, beoordeling en motivering van besluiten.

Daarnaast verduidelijken de beleidsregels de verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeente en netbeheerder. De bevoegdheid om transportcapaciteit toe te kennen of prioriteit te verlenen aan aansluitingen en transportverzoeken berust op grond van de Energiewet en de Systeemcode Elektriciteit 2026 bij de netbeheerder. De rol van de gemeente beperkt zich tot het voordragen van projecten overeenkomstig deze beleidsregels; zij neemt geen besluiten over de feitelijke beschikbaarheid of verdeling van netcapaciteit.

Bij het collegevoorstel zit een voorlopige volgordelijst conform de bijgaande beleidsregels. De volgordelijst bevat de voor ons bekende projecten. Mocht er naar aanleiding van de oproep op onze gemeentewebsite en social media nog projecten bijkomen, zullen we die conform beleidsregels op de juiste positie plaatsen. Afhankelijk van mogelijke zienswijzen op de volgordelijst kan deze volgorde ook nog wijzigen. Mochten we geen zienswijzen of nieuwe projecten ontvangen, kan de voorlopige lijst als definitief worden beschouwd.

Vervolg

Na vaststelling worden de bestuursverklaringen en de volgordelijst toegepast overeenkomstig de beleidsregels. 8 september 2026 komt er een collegevoorstel om de volgordelijst definitief te maken, waarna het mogelijk is om zienswijzen in te dienen. De beleidsregels worden periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast aan wijzigingen in de Systeemcode Elektriciteit, landelijke regelgeving of regionale samenwerkingsafspraken.

6. Visie Leef Beesel

Dit collegevoorstel is volgens onze toekomstvisie Leef Beesel. Volgens de pijler 'leef in Beesel' draagt dit voorstel bij aan prettig en gezond wonen in Beesel door netaansluitingen te reserveren voor woningbouwprojecten.

7. Integrale afstemming

- a. Collegeprogramma
Woningbouw is een belangrijke pijler in het collegeprogramma. Door de beleidsregels vast te stellen, vergroten we de kans op voldoende aansluitingscapaciteit bij de gewenste woningbouwprojecten voor de komende 10 jaar.
- b. Financieel
Aan de vaststelling van de beleidsregels zijn geen directe financiële consequenties verbonden. Eventuele kosten die samenhangen met aansluiting, transportcapaciteit, reserveringen of andere verplichtingen komen voor rekening van de aanvrager of

initiatiefnemer, tenzij daarover afzonderlijke besluiten worden genomen. Eventuele uitvoeringskosten worden opgevangen binnen de reguliere werkzaamheden van de betrokken afdelingen.

De rangschikking van projecten vindt plaats op basis van de in de beleidsregels vastgelegde objectieve criteria.

c. Juridisch

Deze beleidsregels zijn gebaseerd op:

- artikel 4:81 Algemene wet bestuursrecht;
- artikel 3:14 Burgerlijk Wetboek;
- de bevoegdheden van het college onder de Omgevingswet;
- het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- de beoordelingsruimte bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten;
- het beginsel van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Ook zijn de artikelen 7.21 tot en met 7.23 van de Systeemcode Elektriciteit 2026 van belang voor zover deze betrekking hebben op de gemeentelijke rol bij prioriteringsverzoeken, bestuursverklaringen en de werkwijze Eerder Aanvragen.

De vaststelling van de volgordelijst betreft geen besluit in de zin van artikel 1:3 Algemene wet bestuursrecht, maar een handeling ter voorbereiding van privaatrechtelijk handelen van de gemeente.

De bevoegdheid om transportcapaciteit toe te kennen blijft berusten bij de netbeheerder binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders.

d. Risico's

Onzekerheden blijven bestaan; er is zeer beperkt antwoord gegeven op zorgen en vragen van gemeenten door netbeheerders en VNG. Dit nadat de VNG zelf het kabinet heeft opgeroepen om in te grijpen wegens risico's en werkdruk. Het korte tijdspad voor het in beeld brengen van ontwikkelingen en het juist afwegen is een zorg. De uitvoering vereist prioriteit en aandacht. Het benutten van de mogelijkheden van eerder aanvragen en het daarbij volgen van de VNG-modelbeleidsregels ondervangt de grootste risico's op aansprakelijkheid.

Het vaststellen van de voorlopige volgordelijst van projecten kent het risico dat projectontwikkelaars zienswijzen kunnen indienen op de positie op de volgordelijst.

e. Communicatief (denk aan: Gemeente Info, pers, website, klantenbalie)

Gelijk aan het proces tot het opstellen van het collegevoorstel vindt ook een communicatieuiting plaats op onze gebruikelijke kanalen. Kort samengevat is de strekking hiervan het oproepen van mogelijke initiatiefnemers rondom woningbouw om zich kenbaar te maken om op de volgordelijst te komen, daar waar we deze initiatiefnemers zelf nog niet in beeld hebben.

Daarnaast worden de beleidsregels gepubliceerd in het gemeenteblad.

8. Inclusie

1. Welkom en veilig

2. Meedoen en autonoom

Door het vaststellen van de beleidsregels bieden we een transparante manier om de volgordelijst samen te stellen met woningbouwprojecten om op deze manier netaansluitingen te reserveren.

9. Duurzaamheid

Het vaststellen van deze beleidsregels draagt indirect bij aan duurzaamheid. Op deze manier reserveren we netcapaciteit om onze woningbouwprojecten op een duurzame manier te realiseren. De ontwikkeling is een gevolg van de energietransitie en de tekorten op het stroomnet.

Bijlagen

1. Beleidsregels Eerder Aanvragen en energieafweging bij ruimtelijke besluiten Gemeente Beesel
2. Voorlopige volgordelijst projecten
3. Raadsinformatiebrief beleidsregels Eerder Aanvragen en energieafweging bij ruimtelijke besluiten Gemeente Beesel